

Examenul național de bacalaureat 2026

Proba E. c)

Istorie

Simulare

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animatoar, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

СУБЈЕКАТ I

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведене изворе:

A. „На првом конгресу Румунске Радничке Партије (Partidului Muncitoresc Român) [...], између 21-23 фебруара 1948, Георге Георгиу-Деж (Gheorghe Gheorghiu-Dej) је био изабран за генералног секретара РПП, а Ана Паукер (Ana Pauker), Василе Лука (Vasile Luca) и Теохари Ђорђеску (Teohari Georgescu) су постали остала три члана Секретаријата. Иако је био генерални секретар, Георгију-Деж је у потпуности зависио од добре воље групе коју је предводила Паукер, а која је имала већину у Секретаријату и могла је у сваком тренутку да блокира иницијативе генералног секретара или да га смени.

Уведени су строги критеријуми за учлањење у странку, јер „чланови експлоататорских класа“ нису могли бити примљени. Поред тога, усвојена је совјетска формула стажирања кандидата у странци. Али ствари се ту нису зауставиле. Резолуција [...] из новембра 1948. године дала је знак за кампању [...] усмерену на дисциплиновање странке и да јој обезбеди комплексну структуру, прилагођену задацима тог тренутка. [...] Партија је морала да пређе из фазе импровизација, која одговара периоду брзог освајања власти, у фазу партије-државе, оријентисане на вршење контроле над друштвом, економијом и државним апаратом, на дужи рок. [...] Као резултат тога, током 1948. године, партија, државна структура и економија Румуније (României) су реформулисане, постајући верна копија оних из Совјетског Савеза.”

(I.A. Pop, I. Bolovan, *Marea istorie ilustrată a României și a Republicii Moldova*)

B. „Између 1948. и 1951. године, чланови комунистичке елите успоставили су апарат безбедности и репресије какав није виђен у румунској историји. Совјетске институције су пружиле modele, а совјетски званичници су служили као ментори. У почетку су румунски комунистички лидери и совјетске окупационе власти задржале постојеће безбедносне институције [...], али су 1948. године сматрали да је време да уведу нови стил. Те године су основали Генералну Дирекцију Народне Безбедности (Direcția Generală a Securității Poporului), која је постала позната једноставно као Секуритатеа, а чија је једина мисија била да заштити комунистички режим од унутрашњих и спољашњих непријатеља. Следеће године, основана је Милиција, која је заменила постојеће полицијске снаге и чија је главна одговорност била одржавање јавног реда. Заједно са Секуритатеом, Милиција је држала становништво под сталним надзором [...]. Затим, 1951. године, организована је Команда безбедносних трупа. До средине 1950-их, била је опремљена оклопним возилима, артиљеријом [...] и имала је задатак да сузбије опозицију режиму. Ове три јединице су деловале као оружана снага странке [...]. На пример, раселиле су десетине хиљада сељака из њихових села како би сузбиле отпор новом поретку, уопште, а посебно колективизацији пољопривреде, и ухапсиле су десетине хиљада других из свих друштвених слојева који су били осумњичени као дизиденти.”

(K. Hitchins, *Scurta istorie a României*)

Полазећи од ових извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Наведите генералног секретара РПП назначен у извору **A**. **2 бода**
2. Одредите из извора **B**, једну информацију о Милицији. **2 бода**
3. Наведите два историјска простора назначена како у извору **A**, тако и у извору **B**. **6 бодова**
4. Напишите, на испитни папир, слово које одговара извору који тврди да сељаци се противе колективизацији. **3 бода**
5. Напишите једну везу узрок-последика између две информације из извора **A**, назначивши улогу сваке понаособ (узрок, односно последица). **7 бодова**
6. Представите друге две политичке праксе примењене у румунској држави, осим оних наведених у датим изворима. **6 бодова**
7. Наведите једну сличност између две политичке праксе примењене у румунској држави у периоду 1990-1996. **4 бода**

СУБЈЕКАТ II

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведени извор:

„Као израз фанариотског режима који је Порта [Османско царство] успоставила у Кнежевинама (Principate) [...], институција владавине морала је да обезбеди не само испуњавање државних функција, већ пре свега да обезбеди одржавање две земље [Молдавије и Влашке] (Moldova și Țara Românească) у тесној зависности од Османског царства [...]. Обично су владавине додељиване на три године, а султан их је могао поново потврдити плаћањем *мукарера* (такса за поновно потврђивање). Само су у два случаја они именовани, због посебних околности, опстали 11 година: Николаје Маврокордат (Nicolae Mavrocordat) у Влашкој (1719—1730) [...] и Михај Раковица (Mihai Racoviță) у Молдавији (1715—1726). [...]

Владарски савет је наставио да буде [...] главна институција државе у подршци владавини, у вези са организацијом и управљањем унутрашњим животом, у финансијским, судским, административним питањима [...]. Састављен углавном од домаћих бојара, као и страних службеника, из редова рођака и блиских сарадника фанариотских владара, они су их постављали на различите положаје. [...]

Како су фанариотске реформе значајно сузиле привилегије бољара, отпор према [...] представницима Порте се појачао. [...] Поводом мировних преговора одржаних у Фокшању (Focșani) између Руса и Турака уз посредовање Хабзбуршког царства и Пруске, 1772. године, низ влашких бољара [...] обратио се [...] делегатима хришћанских сила са идентичним меморандумима. У садржају оног поднетог представнику Бечког двора [...] бољари су захтевали, по закључењу мира, уједињење и независност румунских земаља под земаљским кнезом [...] и функционисање нове државе [...] под колективном заштитом Русије, Хабзбуршког царства и Пруске. [...] Током новог аустријско-руско-турског рата 1787-1791, Диван Влашке је у мају 1790. године владајућим круговима у Бечу и Санкт Петербургу представио [...] меморандум којим се захтева укидање рајона Турну, Ђурђу и Браила (Turnu, Giurgiu și Brăila), успостављање границе између Влашке и Османског царства на непрекидној линији Дунава, уклањање фанариотских владара и њихова замена са мештанима, слобода извоза стоке, неутралност и политичка независност под гаранцијом Русије и Хабзбуршког царства; овај меморандум је такође поднет делегатима Мировног конгреса у Шистову [1791] [...], али без последица.“

(Istoria românilor)

Полазећи од овог извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените једног фанариотског владара наведеног у извору. **2 бода**
2. Утврдите век на који се односи извор. **2 бода**
3. Наведите државу која је наметнула фанариотски режим у Румунским земљама и један аспект о трајању владавине током овог режима, на који се дати извор односи. **6 бодова**
4. Наведите, из датог извора, две информације о Владарском савету. **6 бодова**
5. Формулишите, на основу датог извора, мишљење о меморандумима бољара, подржавајући га са две информације из извора. **10 бодова**
6. Аргументујте, путем релевантног историјског догађаја, тврдњу да су се у XVI-ом веку одвијале политичке акције усмерене на централну институцију у Трансилванију (Transilvania) или Влашкој. (Бодује се представљање историјског догађаја и употреба појмова који изражавају узрочност и закључак). **4 бода**

СУБЈЕКАТ III

(30 бодова)

Израдите, на приближно две странице, есеј о румунској држави у другој половини XIX-ог – прве три деценије XX –ог века, имајући у виду:

- напомену двеју мера унутрашње политике које су допринеле успостављању и консолидацији румунске државе у периоду 1860-1865;
- напомену устава усвојеног у румунској држави, у другој половини XIX-ог века и напомену два аспекта у вези са његовим одредбама;
- представљање историјског догађаја који се одиграо у Трансилванији 1918. године, а који је допринео стварању Велике (României Mari);
- формулисање мишљења о унутрашњој политици Румуније, у периоду 1919-1927 и подржати га једним историјским аргументом.

Напомена! Бодује се употреба **адекватног историјског речника**, **структура** есеја, представљање **везе узрок-последица**, сачињавање **историјског аргумента** (представљање релевантне историјске чињенице и употреба појмова који представљају узрочност и закључак), поштовање **хронолошког/логичног редоследа** историјских чињеница и **уклапање** есеја у оквиру захтеваног простора